

Wet Zorg & Dwang

Edwin van Breemen

Belangennetwerk
verstandelijk
gehandicapten

- Waar denk je aan?

- Als we het hebben over de Wzd; waar denk je dan aan?

- Laten we even kijken naar een filmpje <https://www.dwangindezorg.nl/wzd>

Belangennetwerk
verstandelijk
gehandicapten

Te vinden op:
Google: 'Nee Tenzij Videoverteller'
Klik op 'video's'
Dan staat hij bovenaan

Van BOPZ naar Wet Zorg & Dwang (WZD)

- **Voorheen BOPZ**

Alleen gedwongen opnames en gedwongen zorg voor mensen met dementie of met een verstandelijke beperking vielen onder de [Wet Bopz](#).

Wet was primair gericht op psychiatrische behandelingen in een psychiatrisch ziekenhuis.

- **Nieuwe WZD (per 2020)**

Sluit beter aan op mensen met dementie of verstandelijke beperking, zodat ook mensen die hun wil niet meer kunnen uiten **beschermd worden**.

Korte feiten

- Ingegaan per 1 januari 2020
- 2020 was een overgangsjaar
- Door corona is achterstand implementatie opgelopen
- Verzoek van aanbieders om overgangsjaar te verlengen is niet gehonoreerd
- Motto is; **Onvrijwillige zorg nee, tenzij...**
- Dus Vrijheidsbeperking of onvrijwillige zorg mag niet meer worden toegepast tenzij er sprake is van ernstig nadeel
- Eerst zoeken naar vrijwillig alternatief, indien niet mogelijk; (externe) deskundigheid inschakelen
- Geldt waar professionele zorg wordt ingezet, niet alleen in instellingen, maar ook in kleinschalige woonvormen en thuissituatie.
- VG en dementie

Een cliënt valt onder de wet zorg en dwang:

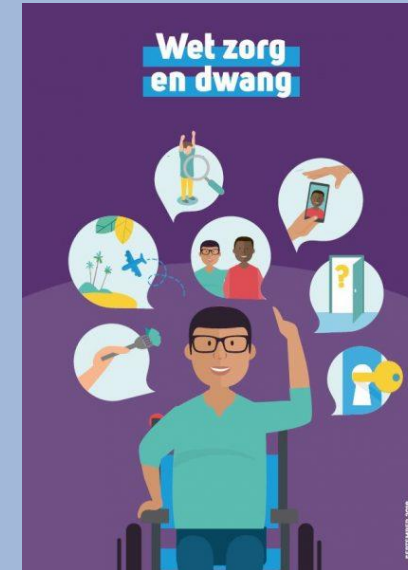
- als er een verklaring is van een deskundig arts waaruit blijkt dat hij in verband met een psychogeriatrische aandoening of verstandelijke beperking is aangewezen op zorg;
- als een persoon beschikt over een indicatie van het CIZ voor langdurige zorg met als grondslag een psychogeriatrische aandoening of verstandelijke beperking;
- als een persoon een gelijkgestelde aandoening heeft. Als gelijkgestelde ziekte of aandoening zijn op dit moment aangewezen: het syndroom van Korsakov, de ziekte van Huntington en niet-aangeboren hersenletsel (NAH), indien er sprake is van gedragsproblemen of regieverlies vergelijkbaar met een psychogeriatrische aandoening of verstandelijke beperking, en dit kan leiden tot ernstig nadeel.
- Dit betekent dat naast een cliënt die zorg ontvangt vanuit de Wet langdurige zorg (Wlz), ook een cliënt die ondersteuning ontvangt vanuit de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 (Wmo) onder de Wzd kan komen te vallen. Datzelfde geldt ook voor cliënten op basis van de Zorgverzekeringswet (Zvw) zorg of ondersteuning ontvangen.
- De Wzd geldt pas voor kinderen en jongeren bij wie een verstandelijke beperking is vastgesteld en bij wie onvrijwillige zorg wordt overwogen of toegepast. De Wzd geldt niet voor kinderen en jongeren bij wie geen verstandelijke beperking is vastgesteld.
- Bij kinderen tot 12 jaar nemen de ouders/voogden die het gezag uitoefenen de beslissing over de zorg van het kind. Bij kinderen tussen de 12 en 16 jaar neemt het kind gezamenlijk met zijn of haar ouders/voogden de beslissingen over de zorg die aan hem of haar wordt verleend. Vanaf 16 jaar neemt het kind zelf de beslissing over de zorg die aan hem of haar wordt verleend (art. 3, lid 1).

Wat is onvrijwillige zorg?

Verzet van cliënt en/of wettelijk vertegenwoordiger bij;

- het toedienen van vocht, voeding en medicatie, en medische controles/handelingen
- beperken van de bewegingsvrijheid
- insluiten
- toezicht houden op de cliënt
- onderzoek aan de kleding of het lichaam
- onderzoek van de woon- of verblijfsruimte op middelen die het gedrag beïnvloeden en op gevaarlijke voorwerpen
- controleren op de aanwezigheid van middelen die het gedrag beïnvloeden
- beperkingen in de vrijheid om het eigen leven in te richten, waardoor de cliënt iets moet doen of nalaten (inclusief het gebruik van communicatiemiddelen)
- beperkingen in het recht op het ontvangen van bezoek

Belangennetwerk
verstandelijk
gehandicapten

Wat is ernstig nadeel?

In de WZD betekent ernstig nadeel dat:

- de cliënt zichzelf of anderen in levensgevaar brengt, ernstig lichamelijk letsel toebrengt, ernstige psychische, materiële, immateriële of financiële schade toebrengt, ernstig verwaarloost of 'maatschappelijk ten onder gaat', of als zijn eigen ontwikkeling ernstig verstoord is of hij andermans ontwikkeling ernstig verstoort
- de veiligheid van de cliënt bedreigd wordt, al dan niet onder invloed van een ander
- het gedrag van de cliënt zo hinderlijk is dat het agressie van anderen oproept
- de algemene veiligheid van personen of goederen in gevaar is.

Wanneer is iemand wils(on)bekwaam ter zake

Iemand met een verstandelijke beperking mag vanaf 16 jaar zelf beslissingen nemen over de zorg die hij krijgt. Vanaf 12 jaar doet hij dit samen met zijn ouders of voogd. De Wzd gaat er altijd vanuit dat iemand wilsbekwaam is. Een cliënt is wilsbekwaam, tenzij is vastgesteld dat hij dat niet is voor een beslissing.

Iemand is wilsbekwaam als hij per situatie/beslissing:

- De informatie over zijn zorg of behandeling kan begrijpen en er goed over kan nadenken
- Begrijpt wat de gevolgen van zijn besluit zijn
- Weet dat hij een besluit neemt

Dit geldt ook als de persoon met een verstandelijke beperking een wettelijk vertegenwoordiger (mentor of curator) heeft. Ook dan staat de wilsbekwaamheid voorop. De cliënt bepaalt.

Bij wilsbekwaamheid ter zake	keuze respecteren
Bij wilsbekwaamheid ter zake + ernstig nadeel	stappenplan Wzd
Bij wilsonbekwaamheid ter zake + nadeel	keuze overnemen
Bij wilsonbekwaamheid ter zake GEEN nadeel	invloed, probeerruimte
Bij wilsonbekwaamheid ter zake + nadeel +verzet	keuze overnemen + stappenplan Wzd

Rol wettelijk vertegenwoordigers t.o.v. Wzd

- De Wzd functionaris bepaalt of de cliënt ter zake wilsbekwaam is.
- Als de wzd-functionaris bepaalt dat een cliënt **ter zake wilsbekwaam** is en de wettelijk vertegenwoordiger is van mening dat dat niet zo is, kan de wettelijk vertegenwoordiger naar de klachtencommissie Wzd gaan.
- Uitgangspunt is dat cliënten ter zake wilsbekwaam zijn.

Stappenplan

- Zorgvuldig aanpakken van proces
- Cliënt krijgt alleen zorg waar hij/zij mee instemt
- Wordt gezien als bescherming voor mensen die hun wil niet meer kunnen uiten
- Indien cliënt en zorgverlener niet tot overeenstemming komen en ernstig nadeel gevolg is/kan zijn...stappenplan volgen

Wet zorg en dwang

Stappenplan

Stap 1

Heroverweging van het zorgplan/opname van onvrijwillige zorg in het zorgplan.

BESPREKINGSPUNTEN

- Staat onvrijwillige zorg in verhouding tot het (verwachte) ernstig nadeel (proportionaliteit)?
- Wat is de impact van onvrijwillige zorg op de lichamelijke en geestelijke ontwikkeling van de cliënt en op zijn participatie? Met welke aanvullende zorgvuldigheidseisen verminderd of verdwijnt die impact?
- Als de cliënt thuis woont, is de thussituatie geschikt voor de inzet van onvrijwillige zorg? Denk bijvoorbeeld aan toezicht.

MAX. PERIODE TOEPASSING ONVRIJWILLIGE ZORG:
3 maanden

IN IEDERE STAP VAN BESLUITVORMING IS DE CLIËNT EN/OF DIENS VERTEGENWOORDIGER BETROKKEN.

BIJ DE BESLUITVORMING BETROKKEN ZORVERLEENERS:

- Zorgverantwoordelijke
- Deskundige van andere discipline
- Arts *
- Wzd-functionaris

BEDORDELING EN TOEZICHT

- Bij opname onvrijwillige zorg in zorgplan beoordeelt Wzd-functionaris of:
- Onvrijwillige zorg zo veel mogelijk voorkomen is (onvrijwillige zorg – ultimum remedium).
 - Zorgplan geschikt is om ernstig nadeel zo veel mogelijk te voorkomen.

Voor de eerste toepassing van onvrijwillige zorg informeerde de zorgverantwoordelijke de cliënt en de Wzd-functionaris. De Wzd-functionaris houdt toezicht op de uitvoering onvrijwillige zorg.

Stap 2

Verlenging van de periode waarin onvrijwillige zorg verleend kan worden.

MAX. PERIODE TOEPASSING ONVRIJWILLIGE ZORG:
3 maanden

BIJ DE BESLUITVORMING BETROKKEN ZORVERLEENERS:

- Zorgverantwoordelijke
- Deskundige van andere discipline
- Arts *
- Deskundige die niet bij de zorg betrokken is
- Wzd-functionaris

Stap 3

Tweede verlenging van de periode waarin onvrijwillige zorg verleend kan worden.

MAX. PERIODE TOEPASSING ONVRIJWILLIGE ZORG:
3 maanden

BIJ DE BESLUITVORMING BETROKKEN ZORVERLEENERS:

- Zorgverantwoordelijke

(Tot over extern advies is besloten)

VERLENGING ONVRIJWILLIGE ZORG

In afwachting van het advies van een externe deskundige kan de termijn voor onvrijwillige zorg eenmalig met 3 maanden worden verlengd.

Stap 4

Derde verlenging van de periode waarin onvrijwillige zorg verleend kan worden.

MAX. PERIODE TOEPASSING ONVRIJWILLIGE ZORG:
6 maanden

BIJ DE BESLUITVORMING BETROKKEN ZORVERLEENERS:

- Zorgverantwoordelijke
- Deskundige van andere discipline
- Arts *
- Deskundige die niet bij de zorg betrokken is
- Externe deskundige
- Wzd-functionaris

BEDORDELING EN TOEZICHT

De Wzd-functionaris beoordeelt het zorgplan en houdt toezicht op de uitvoering onvrijwillige zorg.

Stap 5

Vierde en iedere volgende verlenging van de periode waarin onvrijwillige zorg verleend kan worden.

MAX. PERIODE TOEPASSING ONVRIJWILLIGE ZORG:
6 maanden

BIJ DE BESLUITVORMING BETROKKEN ZORVERLEENERS:

- Zorgverantwoordelijke
- Deskundige van andere discipline
- Arts *
- Deskundige die niet bij de zorg betrokken is
- Wzd-functionaris

Bron stappenplan: [Handreiking Wet voor zorgaanbieders van ActiZ en VGN](#)

* De arts wordt bij de besluitvorming betrokken als de zorgverantwoordelijke zelf geen arts is en onvrijwillige zorg wordt verleend uit de categorieën medische handelingen en overige therapeutische maatregelen, beperking van de bewegingsvrijheid of insluiten.

Belangennetwerk
verstandelijk
gehandicapten

Altijd stappenplan bij

- medicatie die gedrag en/of bewegingsvrijheid beïnvloedt en die **niet** wordt toegediend volgens de geldende professionele richtlijnen
- maatregelen waardoor de cliënt enige tijd in zijn bewegingsvrijheid wordt beperkt
- insluiting.

Cliëntenvertrouwenspersoon WZD

- Biedt onpartijdige ondersteuning aan cliënt en wettelijk vertegenwoordiger
- Komt dus op voor belangen van cliënt
- Is onafhankelijk
- Zorgaanbieder moet vertellen dat gebruik gemaakt kan worden van CVP
- Geeft advies en ondersteuning als cliënt hierom vraagt
- Kan ondersteunen bij indienen van klacht WZD

Voorbeelden van onvrijwillige zorg

Een cliënt krijgt (tegen zijn zin in) hulp of begeleiding bij:

- persoonlijke verzorging, omdat hij zichzelf anders ernstig zou verwaarlozen
- de financiën, omdat hij onverantwoorde uitgaven doet en grote schulden heeft of dreigt te krijgen
- het huishouden, om te voorkomen dat het huis onleefbaar wordt
- de opvoeding van zijn kinderen, om te waarborgen dat zij een veilig thuis hebben en zich goed kunnen ontwikkelen.
- het reguleren van zijn gedrag, om te voorkomen dat zijn gedrag agressie bij anderen uitlokt.

Speciale klachtenregeling

Klachten indienen in kader WZD over:

- Besluit onvrijwillige zorg op te nemen in het zorgplan
- Onvrijwillige zorg uit te voeren op basis van het zorgplan
- Klachten over beoordeling wilsbekwaamheid van cliënt
- Klachten over de beslissing van een WZD arts

De praktijk

- Is er tijdens ondersteuningsplangesprek aandacht besteed aan de Wzd?
- Hebben alle cliënten die onvrijwillige zorg ontvangen een vertegenwoordiger?
- Is voor iedere cliënt een zorgverantwoordelijke aangewezen? Is de cliënt en/of diens vertegenwoordiger daarover geïnformeerd?
- Worden zorgplannen zo vaak als nodig geëvalueerd?
- Hoe wordt de privacy van de cliënt gerespecteerd?

Meer informatie vindt u op:

- www.dwangindezorg.nl
- www.kansplus.nl
- www.vilans.nl
- <https://www.vilans.nl/wat-doen-we/wet-zorg-en-dwang>

Belangennetwerk
verstandelijk
gehandicapten

Belangennetwerk
verstandelijk
gehandicapten

Heeft u nog vragen neem gerust contact op:

06-20459611

edwin.vbreemen@clientondersteuningplus.nl

